

baneliniers trafik i 1938/39. Desværre foreligger der ikke specifikationer af person- og godsbeholdning. Endelig undersøges de enkelte hovedgrupper af varer. Transporterne er indtegnet på kartogrammer med streger, hvis tykkelse angiver transporterens størrelse, og som giver et detaljeret billede af transportvejene. Disse oplysninger refererer sig ligeledes til året 1938/39.

Kul og koks er de vigtigste jernbanetransporterede varer her i landet, og disse transportere har fået en særlig indgående behandling, fordi man kan regne med, at disse varer, hvor transportomkostningerne betyder meget i forhold til priserne, vil blive bragt frem til forbrugsstedet ad billigste vej, og de områder, der fra en havn forsynes med kul og koks, kan ventes at svare til havnens opland. At det navnlig er jernbanetransporterne fra de store importhavne, der dominerer billedet for disse varers transportveje, kan forklares ved, at forsendelserne over kortere afstande fortrinsvis besørgeres med bil.

Det ses i det hele taget, at jernbanetransporterne er mest dominerende for de varearter, hvor transportomkostningerne betyder lidt i forhold til varepriserne.

Transporterne af f. eks. kødprodukter går i hovedretning mod Esbjerg (eksport) ad de jyske diagonalbaner: Viborg-Herning-Skjern-Esbjerg og Langaa-Silkeborg-Bramminge-Esbjerg, medens f. eks. transporterne af teglværksprodukter samt papir og pap har retning mod København, hvor der er et særligt stort marked for disse varer.

Inden for de afsnit af bogen, som denne anmeldelse særlig befatter sig med, har forfatteren efter anmelderens mening ydet et værdifuldt bidrag til dansk kulturgeografi. Der er fremdraget og bearbejdet et meget stort materiale, og de fremstillede kartogrammer har givet læseren en nem og klar oversigt over det benyttede statistiske materiale.

På den anden side synes kartogrammerne ikke at kunne give en så nøjagtig oplysning om størrelsesforhold som den tabelmæssige fremstillingsform af statistisk materiale. Det er derfor en mangel, at det store statistiske materiale ikke er blevet udgivet i et særligt tabelbilag til bogen, således at det kunne stå

til rådighed til nærmere granskning og udnyttelse.

Anmelderen er ikke kompetent til at udtale sig om undersøgelsens geografisk-videnskabelige værdi. Man vil imidlertid være tilbøjelig til at mene, at der ved behandlingen af enkelte problemer (f. eks. jernbanernes indflydelse på befolkningsudviklingen) ikke er agtet nok på de økonomiske og sociale sider af udviklingen. Trods denne indvending kan bogen meget stærkt anbefales.

Oluf Ingvarsen.

Gunnar Heckscher: Staten och Organisationerna. Kooperativa förbundets bokförlag, Stockholm 1946. 267 sider. Pris: 7.50 sv. kr.

Efter en lille indledning om de korporative træk i Sveriges samfundsliv i ældre dage og et i få og brede penselstrøg malet billede af de udviklingslinier, der menes at have haft særlig betydning for de store organisationer i nutidens Sverige, giver forfatteren en relativ kort, men oplysende redegørelse for disse, som de fremtræder i dag. Det drejer sig om fagforeningerne, tjenestemændenes og funktionærernes organisationer, arbejdsgivernes, forbrugsorganisationens, landbrugets, handelens og industriens organisationer samt grundejer- og lejerorganisationer.

Dernæst går forfatteren over til nogle sociologiske betragtninger over begrebet »folkerørelse« og over organisationsånd, herunder særlig den solidariske indstilling. Dette afsnit er dog forholdsvis kort og efterfølges af et mere udførligt juridisk afsnit om statens stilling til organisationernes forfatningsproblemer, således som disse har formet sig i Sverige. I de følgende afsnit beskrives — ligeledes for forfatterens hjemland — organisationernes udvikling under den første verdenskrig, i mellemkrigsperioden og under den anden verdenskrig samt endelig i tiden umiddelbart efter denne, idet der dog gøres et par sidespring, som den historiske fremstilling opfordrer til. Nemlig eet, hvor læseren føres over til spørgsmålet om trediemands ret, og et, hvor han stilles overfor de korporative forfatningsideer, som de har udviklet sig i sydligere lande.

Som det vil fremgå af dette referat af bo-

baneliniers trafik i 1938/39. Desværre foreligger der ikke specifikationer af person- og godsbeholdning. Endelig undersøges de enkelte hovedgrupper af varer. Transporterne er indtegnet på kartogrammer med streger, hvis tykkelse angiver transporterens størrelse, og som giver et detailleret billede af transportvejene. Disse oplysninger refererer sig ligeledes til året 1938/39.

Kul og koks er de vigtigste jernbanetransporterede varer her i landet, og disse transportere har fået en særlig indgående behandling, fordi man kan regne med, at disse varer, hvor transportomkostningerne betyder meget i forhold til priserne, vil blive bragt frem til forbrugsstedet ad billigste vej, og de områder, der fra en havn forsynes med kul og koks, kan ventes at svare til havnens opland. At det navnlig er jernbanetransporterne fra de store importhavne, der dominerer billedet for disse varers transportveje, kan forklares ved, at forsendelserne over kortere afstande fortrinsvis besørgeres med bil.

Det ses i det hele taget, at jernbanetransporterne er mest dominerende for de varearter, hvor transportomkostningerne betyder lidt i forhold til varepriserne.

Transporterne af f. eks. kødprodukter går i hovedretning mod Esbjerg (eksport) ad de jyske diagonalbaner: Viborg-Herning-Skjern-Esbjerg og Langaa-Silkeborg-Bramminge-Esbjerg, medens f. eks. transporterne af teglværksprodukter samt papir og pap har retning mod København, hvor der er et særligt stort marked for disse varer.

Inden for de afsnit af bogen, som denne anmeldelse særlig befatter sig med, har forfatteren efter anmelderens mening ydet et værdifuldt bidrag til dansk kulturgeografi. Der er fremdraget og bearbejdet et meget stort materiale, og de fremstillede kartogrammer har givet læseren en nem og klar oversigt over det benyttede statistiske materiale.

På den anden side synes kartogrammerne ikke at kunne give en så nøjagtig oplysning om størrelsesforhold som den tabelmæssige fremstillingsform af statistisk materiale. Det er derfor en mangel, at det store statistiske materiale ikke er blevet udgivet i et særligt tabelbilag til bogen, således at det kunne stå

til rådighed til nærmere granskning og udnyttelse.

Anmelderen er ikke kompetent til at udtale sig om undersøgelsens geografisk-videnskabelige værdi. Man vil imidlertid være tilbøjelig til at mene, at der ved behandlingen af enkelte problemer (f. eks. jernbanernes indflydelse på befolkningsudviklingen) ikke er agtet nok på de økonomiske og sociale sider af udviklingen. Trods denne indvending kan bogen meget stærkt anbefales.

Oluf Ingvarsen.

Gunnar Heckscher: Staten och Organisationerna. Kooperativa förbundets bokförlag, Stockholm 1946. 267 sider. Pris: 7.50 sv. kr.

Efter en lille indledning om de korporative træk i Sveriges samfundsliv i ældre dage og et i få og brede penselstrøg malet billede af de udviklingslinier, der menes at have haft særlig betydning for de store organisationer i nutidens Sverige, giver forfatteren en relativ kort, men oplysende redegørelse for disse, som de fremtræder i dag. Det drejer sig om fagforeningerne, tjenestemændenes og funktionærernes organisationer, arbejdsgivernes, forbrugsorganisationens, landbrugets, handelens og industriens organisationer samt grundejer- og lejerorganisationer.

Dernæst går forfatteren over til nogle sociologiske betragtninger over begrebet »folkerørelse« og over organisationsånd, herunder særlig den solidariske indstilling. Dette afsnit er dog forholdsvis kort og efterfølges af et mere udførligt juridisk afsnit om statens stilling til organisationernes forfatningsproblemer, således som disse har formet sig i Sverige. I de følgende afsnit beskrives — ligeledes for forfatterens hjemland — organisationernes udvikling under den første verdenskrig, i mellemkrigsperioden og under den anden verdenskrig samt endelig i tiden umiddelbart efter denne, idet der dog gøres et par sidespring, som den historiske fremstilling opfordrer til. Næmlig eet, hvor læseren føres over til spørgsmålet om trediemands ret, og et, hvor han stilles overfor de korporative forfatningsideer, som de har udviklet sig i sydligere lande.

Som det vil fremgå af dette referat af bo-

gens disposition, sigter den ikke direkte på økonomiske problemer, såsom de økonomiske virkninger af organisationernes mål og midler, men lejlighedsvis ytrer forfatteren sig om spørgsmål af denne art, og viser herved, at han også på dette felt er orienteret.

Et udpræget fortrin ved forfatterens arbejde er den energi og sunde fornuft, han har lagt for dagen, ved i hele sin afhandling tværs igennem de indbyrdes forskellige ideologiske slør, som udgør iøjnefaldende træk i organisationernes fænotype, at finde de sociologiske væsensligheder.

Det er dog ikke overfor alle de sociologiske spørgsmål, som emnet rejser, at forfatteren skærer ligeså klart igennem. Han hævder således, at der er et reelt videnskabeligt indhold i begrebet »folkrørelse«, men de betragtninger, der her fremsættes, virker ikke overbevisende, i hvert fald ikke på anmelderen. En folkelig bevægelse, siger han, må omfatte et stort antal individer (men hvad er et stort antal?) og have demokratisk styre. Her går udenom de elementære vanskeligheder ved realisation af demokratiet i store massebevægelser, vanskeligheder, der billedligt talt stiger proportionalt med omfanget af bevægelsen. Måske i ubevidst følelse af svagheden ved de nævnte kriterier, tilføjer G. Heckscher, at problemets løsning til syvende og sidst må søges endnu dybere, nemlig i organisationens ånd, nærmere betegnet arten af motivering for det solidariske krav, den opstiller. Men intet er sikrere, end at honorerede solidaritetskrav altid må have tilknytning til de almenmenneskelige drifter, flokinstinktet og hjælpetrangen, og at disse gør sig gældende på nogenlunde ensartet vis i alle levende og virkende sammenslutninger. Her findes ingen mulighed for at udskille folkebevægelser fra andre. Heller ikke forsøg på at arbejde med sondringen mellem bevægelser, der er rent interessebetonede i deres stræben, og sådanne, der ved siden af er ideelt betonede, giver faste holdpunkter, thi så snart en sammenslutning kalder på sine medlemmers flokinstinkt og hjælpetrang, vil den efter gængs sprogbrug kunne tillægges et ideelt anstrøg — og hvilke sammenslutninger gør ikke det?

Derimod skal der kun lyde ros for, at forfatteren ikke lader sig skræmme af den poli-

tiske odcur, der for mange er kommet til at stå om begrebet korporativt system, til at undlade at kalde træk i sit hjemlands samfundsliv, som er korporative, ved deres rette navn. Hans fremstilling af de egentlige korporative træk forekommer overbevisende. Særligt dvæles der her ved de områder, hvor organisationer har erhvervet bemyndigelse til at handle på statens vegne i økonomiske spørgsmål.

På de sidste sider peger forfatteren på de store problemer, som forholdet mellem en statsmagt, der i stigende grad driver økonomisk politik, og organisationer, stærkere og mere omfattende end nogensinde, der gør det samme, rejser. Det er ganske vist i overvejende grad fremtidsproblemer. Alligevel kunne man her have ønsket en uddybning af de interessante antydninger, om fordelene og ulemperne ved samarbejdet mellem staten og organisationerne og om de skæbnesvangre konsekvenser af sammenstød dem imellem, som gives. Men forfatteren fortjener i alle tilfælde påskønnelse, fordi han har taget det foreliggende lidet opdyrkede emne op til behandling.

Niels Lindberg.

H. Winding Pedersen: Omkostninger og prispolitik. 2. udgave. Udgivet i rækken af skrifter fra Handelshøjskolen i København. Høst og Søns Forlag. København 1949. 377 sider. Pris: 14,00 kr.

Den nye 2. udgave av professor Winding Pedersens kjente lærebok har bare en fjern likhet med den første utgaven. Den nye følger en annen plan, er fullstendig omskrevet og betydelig utvidet. Til og med formatet er nytt.

Som lærebok har boken vunnet betydelig på omarbeidelsen. Den virker pedagogisk vel gjennomarbeidet med en godt pointert, trinnvis opbygning av stoff og problemer. Boken krever ingen særlige forutsetninger for å bli forstått. Den bruker hverken konti eller matematikk, knapt kurver. Tallserier og stiliserte talleksempler sørger der det er nødvendig, for å konkretisere tankegangen. Til tross for sin enkle form er boken noe mere enn en lærebok, — den er også et meget betydelig